

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

כ.

עין משפט
נר מצוה

[illegible]

תורה אור השלם

- וַתִּתֵּן יְיָ אֱלֹהֵי
מִקְדָּשׁוֹ וְהִיבִיטָם
וַיִּחְרֹם אֹתָם לֵאמֹר
לֹא תִתֵּן
לְבָרְיָת וְלֹא תִתֵּן:
דְּבָרִים ז' ב'
לֹא תֹאכְלוּ לֵב בְּנֵלָה
ג' רַב אֶשֶׁר
בְּשַׁעֲרֵי
וַתִּתְּנָה אֲבִלְקָה אֶל מִכָּר
וַיִּכְרֶי כִּי עִם קְדוֹשׁ אֹתָהּ
יְיָ אֱלֹהֵי
אֶל בְּנֵשׁ
דִּי בְּחֵלֶב אֹמֶר:
דְּבָרִים י' כ"א
מִה רַב מַעֲשֵׂי יְיָ
לִפְנֵי בְּחִכְמָה עֲשִׂיתָ
לֵאמֹר הָאֵץ קִינָרָה:
תְּהִלָּים קִין ד'
כִּי תֵצֵא מִתְּהֵלָה
י' בִּי
וַיִּשְׁמַת מִכָּל
בְּרֵי רַע:
דְּבָרִים כ"ג י'

גליון הש"ס

ג'ס' ד"ה דאמר וכו'
וזהו כל שאר האומות
ותרים. עי' טורי אבן
גילה דף יד: ד"ה
דאגירה:

רבינו חננאל

[illegible]

עוצד כוכבים זה נאה:
יאתו מלא דמשמע לשון
קרי ציה לא תחנס לשון
מהאי קרא לא תמן להס

דאמיר קרא ¹ לא תחנם *לא תתן להם
הנייה בקרקע האי לא תחנם מייבעי ליה
דהכי קאמור רחמנא לא תתן להם חן א"כ
לימא קרא לא תחנם מאי לא תחנם
שמע מינה תרתי ואכתי מייבעי ליה דהכי
אמר רחמנא ² לא תתן להם מתנת של
חנם אם כן לימא קרא לא תחנם מאי לא
תחנם שמע מינה כולו תניא גמי הכי
לא תחנם לא תתן להם הנייה בקרקע
דבר אחר לא תחנם לא תתן להם חן דבר
אחר לא תחנם לא תתן להם מתנת חנם
ומתנת חנם גופה תנאי היא ³ דתניא ⁴ לא
תאכלו כל גבילה לגר אשר בשעריך
תתננה ואכלה או מכור לנכרי אין לי אלא
לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה לגר
במכירה מנין תלמוד לומר תתננה או מכור
לעובד כוכבים בנתינה מנין תלמוד לומר
תתננה ואכלה או מכור לנכרי נמצא אתה
אומר אחד גר ואחד עובד כוכבים בין
בנתינה בין במכירה דברי ר' מאיר רבי
יהודה אומר ⁵ דברים ככתבן לגר בנתינה
ולעובד כוכבים במכירה שפיר קאמר ר"מ
ור' יהודה אמר לך אי סלקא דעתך כדקאמר
ר"מ לכתוב רחמנא תתננה ואכלה ומכור
או למא לי שמע מינה לדברים ככתבן
הוא דאמא ור"מ ההוא לאקדומי נתינה
ר' יהודה כיון דגר אתה מצווה להחיותו
ולתקדים לא צריך קרא: ד"א לא תחנם
לרב דאמר רב ⁶ דאסור לאדם שיאמר כמה
ני מעשה ברשב"ג שהיה על גבי מעלה
ני אחת נאה ביותר אמר ⁷ כמה רבו מעשיך
ופום הרשע רק שחק ובכה רק שהיתה באה
דמגנייא ונסיב לה ככה דהאי שופרא בלי
לי דאמר מר ⁸ הוראה יבריות טובות אומר ברוך
לי מי שרי מיתבי ⁹ ונשמרת מכל דבר רע
וואפילו פנויה באשת איש ואפי' מכוורת
ולא

דאמיר קרא לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע. ליה נמי מהאי קרא בסמוך שלא ליתן להם חן ושלא ליתן להם מתנת חנם וסתמא דמלתא מיירי ככולהו עובדי כוכבים וכן משמע בסוגין בסמוך וקשה דהאי לא תחנם בשבט אומות דוקא כתיב דכתיב (דברים י) ונשל גוים רבים מפניך חסתי וגו' וכתיב ולא תכרות להם ברית ולא תחנם ולא תתחנן בס' ובפרק הערל (יבמות ד' ע"א) מוקמינן ליה בשבט אומות דבגירותן לית להו חסות וכתיב עוד בתריה בתן לא תתן לבנו ואמרין בספ"ק דיבמות (ד' ע"א) ובסוף האומר בקידושין (ד' סח: וסח) דלרצנן דלא דרשי כ' יסיר לרבות כל המסירין לא ילפינן מהאי קרא שאר אומות למימר דלא תפסי בהו קדושין דהא האי קרא ב' אומות כתיב וכן לא תחיה כל נשמה וי"ל דודאי בכל הנך קראי איכא טעמא דבה דלא מזנין לאוקמינן אלא ב' אומות (א) ולא תחיה כל נשמה ליכא לאוקמי שאר אומות דבדאי כתיב בהו ויין לרצנן למס ועדון וכן כ' יסיר לרצנן דלא דרשי טעמא דקרא שכתב הוא לאוקמי בשבט אומות דמסירי טפי וכן לא תתחנן ליכא לאוקמי אלא בשבט אומות * שהרי כל שאר אומות מותרין לבא בקהל בגירותן חוץ מאותם שאשר הכתוב מצוי עמוי ומוצאי אבל מתנת חנם ונתינת חן ומעיה אין שום טעם לחלק בין שאר עובדי כוכבים ל' עממיים מיהו קשיא דכריתת ברית שכתוב אצל לא תחנם אי בשאר אומות איירי הכתיב (מלכים א' ה) גבי שלמה וחירם מלך צור ויכרתו ברית שניהם ועוד דמשמע כל שאר אומות לא הוזכרו על כריתת ברית דהא בגזעונים כתיב (יהושע ט) בקרית אתה יושב ואין אכרות לך ברית משמע הא בשאר אומות מותר וי"ל דלא תכרות ברית נמי לא קאי אלא בשבט אומות וטעמא דבה איכא ועיינא דקרא נמי מוכח דכתיב ונשל גוים רבים ועלזמים ממך מפניך החרס תחרימם ולא תכרות להם ברית ואיכא למימר דכיון יימות ברית אי נמי משום דלדוקי בעצבות כוכבים טפי אצל שאר יתניה. הכא משמע דלכ"ע איכא למדרש תתננה ומכור אלעיל מיניה יתן פרק אחיו נשך (ב"מ ד' סא.) את כספך לא תתן לו בנשך וכלן דלגמריה וקשה מ"ש מהיא דפרק קמא דקדושין (ד' לב:) ויכיר ואזקן ויש לומר דהתם לא שייך והדרת גבי מפני ולא שייך דהם הכרע (יומא ד' נב:) והסימן מהם (א) מ"ס שו"א פירוש מחר גמס לא שייך פירוש בזה כמו בזה שגס עונה שאת אלא מטיבין לאון פורענות כמו נשא אש לא להם וכן ארור אפס כי עו אתה נמצא מקללם וכן וקס אי קאי אהעם נראה שינו אחרי אלהי מחר ואין לשם שום חלוק משמעות (ב) ובירושלמי מוסף פסוק ששי גמס ית חלוק משמעות דאי כשמעס קאי אלאו משמע שצלו בלא עת ויפתחו: ר"י יהודה אומר דברים בכתבן. תימה לר' יהודה חסנס אכטריך ליתן צו לאו והאי דהכא נמי אינטריך לעשה אי נמי ה' ממש ולא נתינה צדמים והקשה ריב"ז דהכא אסר מתנת חנם (ו) מוקמינן הדיא דשולח אדם ירך לעבוד כוכבים כר' יהודה כוכבים הממירו ומחר מפני שהיא כמכור לו וזה דלמרי' בפרק ואלע"פ שלא היה מכירו דלמשמע התם שאני התם שהיה מתלווה ועובדי כוכבים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום וי"ל דדרכי שלום גיס ורועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורדין וי"ל דקרא מיירי שאינו דר החוה איצטריך דלקדום נתינה דגר לכבירה דעובד כוכבים. נד כוכבים והלא אפי' לישראל אינו מזה על כך וי"ל דדוקא נצילה מיניהם ולגר היא שזה הרבה כשאר בשר: **להקדים** לא צריך לעבד כוכבים למי נכחה דגר כלל מ"כ"ש ממכירה דעובד ליתן לו נצילות עמה שיתן לב להממיר לגמרי: **הרואה** בריות אדם נאה חמור נאה אומר צרוך שכה לו בעולמו:

לא תמן להם חן. שלא יאמרו כמ
ה"ג אם כן לנפשו לא תחוס. ב
חנינה והוא חן: מאי לא תחוס. חס
מניית קרקע: תניא נמי. דלכולהו ילי
מנייה מדלא כתיב תחוס קרי ביה
תחוס. לא תמן להם חן קרי ביה
לא תחוס לשון חנינה והיינו חן.
מתנת חנם קרי ביה לא תחוס
לשון חס: לגר אשר בשעריך. את
תושב שקבל עליו שבע מנות ששמו
בני נח ונביאה מותרת לו ואתה
מאווה להחיותו דכתיב גר ותושב
והי עמך (ויקרא כה): ת"ל או
מכור. וקאי אגר דלעיל מיניה לגר
תמנהה ואכלה או מכור: לעובד
כוכבים תמנהה מנין ת"ל תמנהה
או מכור לנכרי. ודרוש דתמנהה
אכרי דלי דבדריס ככתבו אחא

הגהות הב"ח

(א) תוב' ד"ה דלמנ וכו'
 (ב) חומות דלתא תפיס:
 (ג) ש"ש ד"ה חמד וכו'
 והסיני מהם מ"מ שא"ר
 פירושו:

—◆—

מוסף רש"י

שי"ר לעמוד קודם
 בידימי. ימי השבוע
 (קדושין לז). כי ראש
 החוליים הפילה. נחש
 וזה משמע ותלמיד שאמר
 טובא עכצו סופרים קרי זה
 ומי כן? (פסוק בבי.). זה
 התלמיד שלא הגיע כדי.
 המילוי שבו הלך כליו כליו

דגל למכירה דעובר כוכבים
וכנעני וא אתה מצווה להחזיק
לא תתן להם חן: מסייע לידך
נאה עובדת כוכבים זו מיה
בחרה הבית וראה עובדת כוכ
ה' ואף ר"ע ראה אשת מורנו
מסייעה סרוחה שחק דעתידי
עפרא ורב "אדווי" הוא דקא מו
שכבה "סכרא בעולמו ולאסת
שלא יסכרא אדם באשה דגס

הַמִּשְׁכָּן עַל שִׁבְעוֹת עֹלָם
שִׁשָּׁה שָׁנִים שָׁמֹעַ לַעֲשׂוֹת
כֹּכָבִים (חֲזִירֵי חַיִּים) יִשְׁעֵה
לַשְׁכִּירֹת מִתְחַלְלֵה וְיִגְדֵה
סוּרָה לַפְּרֹטֶה וְיִפְרֹטֶה
שֶׁנִּגְמָרָהּ תַּחֲתֵיהֶם בִּשְׁנֵי
מִלְחָמָה לַהֲפֹלֵל שְׁבָרִים
שְׂמִיּוֹת הַמִּשְׁכָּן (דְּרֹשׁוּ)
(חֲמִי) עֵינֵי עֲמֵת קָדָם
לְחִיּוֹר לְרֹמֵם תַּחֲתֵיהֶם וְ
דְּרוֹשׁ לֵיה אֲנִי אֲנִי וְכֵן
וְגַבְרִי נִמְנֵי דְרֹשׁ תַּחֲתֵיהֶם
וְאִלְלָה וְאִי מִכֹּר לֵיה
(פְּסוּחִים כֶּסֶף) מִדְּמִי
מִכְרֵה וְנִמְנֵה מִכְרֵה
שֶׁכֶּן מִיָּה אֲחֵד מִכְרֵה
וְאִחֵד מִיָּה קִימִי בֵּין אֲנִי
וְקָדָם עֲשִׂיבֵי כֹכָבִים יִשְׁעֵה
דִּינָן מִיָּה עֵלִי דִּי
לִמְכַר הִי תַּחֲתֵיהֶם לִגְר
וְיִמְכְרֵה לְעֹבֵד כֹּכָבִים
(יִמְכְרֵה קִדֵּי) דְּבִרִי
כִּבְחָנִי בֵּין מִתְחַלְלֵה לֹא
תִּגְמַר לִגְבִּר וְאִי יִמְכְרֵה
(פְּסוּחִים כֶּסֶף) אֲנִי
לְבַמֵּל הִי לֵאמֹר לֵיה
וְכֵן לֵאמֹר לֵיה
וְכֵן מִיָּה קִימִי אֲנִי
דְּמִרְיֹהוּ אֲנִי מִדְּמִרְיֹהוּ
לְאִכְרִי לֵאמֹר וְכֵן (חֲמִי)
לְאִקְרוֹמִי תַּחֲתֵיהֶם דְּרֹשׁ
אֲנִי יֵר לַתַּחֲתֵיהֶם לִי מִיָּה
קִימִי תַּחֲתֵיהֶם לִי מִיָּה
וְהִיא גַר נִגְר מִיָּה לִגְר
קִימִי עֵלִי שֶׁלֵּךְ לְעֹבֵד
עֲשִׂיבֵי וְאִכְרֵי נִבְלֹת (שֶׁשֶׁ)
גַּר אֲתֵה מִצְוֹרֵה

להחיותו. דלמכ (ויקרא כה) גר ומושב וחי עמך (שם). להקדים לא צריך קרא. מקבילתו או יודעך שמתנה לגר קודמת, דמיון הגר מזה אבל מפירה לגבי מאי מזה איכא ואיענין קרא לחלק ולספור ליתן במתנה לגבי ולתור נצלה לגר (שם).